

Samtidig var og er vores målsætning jo, at strukturudviklingen skal tøjles. Vi er ikke interesseret i udsigten til, for at tage ekstremerne, at f.eks. 2.000 ha landbrugsjord bliver affolket, for at to svinebønder kan opbygge deres industri med bygmarker så langt, øjet rækker. Så galt er det heldigvis ikke gået; det var det, ministeren understregede i sin tale.

Dansk landbrug har til fulde levet op til målsætningen om at være et eksportlokomotiv. I dag er det umuligt at se bort fra det bidrag på omkring 50 mia. kr., som landbruget henter hjem til valutakassen. Det skal vi holde fast i, og det kan vi også gøre, samtidig med at vi fastholder en afbalanceret strukturudvikling baseret på en robust økonomi både i primærbruget og i landbrugets fremstillingsvirksomheder.

Vi har desværre oplevet, at prisen for at nå og fastholde eksportmålet har været en strukturudvikling, som ikke lever op til ånden og målsætningen i landbrugsloven. Siden 1990 har tendensen været klar: færre danske landbrug og større danske landbrug.

Prisen på jorden er det helt store problem. De største landmænd er i stand til at betale skyhøje priser for jorden, fordi gunstige afskrivningsregler og udskudt skat sikrer den nødvendige kapital. Som jeg har sagt på møder rundt omkring i landet her i vinter, kan man kort sige, at der er proportionalitet mellem strukturudviklingen, udskudt skat og antallet af firhjulstrækere i landbruget. Når brugene vokser, vokser pris og gæld, samtidig med at det har den konsekvens, at ingen ung landmand kan finde penge til at føre landbruget videre.

Jeg mener, at det må være i landbrugets egen interesse at konsolidere sig, og efter min opfattelse betyder konsolidering, at man ikke længe skyder en voksende skattegæld foran sig, men betaler, hvad man skylder, betaler skat. Det handler ikke kun om at få jordpriserne til at stoppe deres himmelflugt og muliggøre den i dag umulige overtagelse af landbruget. De nuværende ejere må og skal også kunne se en økonomisk egeninteresse i at nedbringe den store gæld og skabe en sund forretning.

Vi troede dengang i 1994, at vi havde taget de nødvendige forholdsregler. 70 ha-fortrinsstillingen, der har eksisteret siden 1986, skulle hjælpe flere også unge landmænd fra at være deltidslandmænd til at være heltidslandmænd. I det hele taget ville vi muliggøre eksistensen af mindre landbrug, fordi vi ønskede og stadig væk ønsker den varierede struktur. Midlet var at

begrænse mulighederne for at bygge sig til mere jord.

Vi oplever i dag, at den lovgivning, der skulle sikre en varieret struktur i dansk landbrug eller i det mindste sinke den hastige strukturudvikling, ikke helt virker efter hensigten. Dagens Danmark på landet ser anderledes ud. Vi har oplevet storbønder, der uden problemer har bygget sig til mere jord, og det er jo i dag sådan, at miljøhensynet står over strukturudviklingshensynet. Når storbonden har harmoniproblemer, kan han købe tillægsjord på det mindre landbrugs bekostning.

I 1995 og i det første halvår af 1996 blev der annonceret 649 salg af landbrugsjord, hvor fortrinsstilling ville kunne gøres gældende i henhold til § 13 i landbrugsloven. I 513 af tilfældene var der ingen ønsker om fortrinsstilling. Af dem, der ønskede fortrinsstilling, blev 88 ikke godkendt. Kun 51 mindre landbrug ud af 649 annonceringer har opnået fortrinsstilling i 1995 og i første halvdel af 1996, hvilket svarer til ca. 8 pct.

I Socialdemokratiet tror vi fortsat på, at fortrinsstilling kan bidrage til, at der stadig etableres nye, mindre landbrug, hvor næste generation af danske landmænd har en mulighed for at komme i gang.

I 2003 er mælkekvoterne måske væk, og støtten reduceres i takt med, at EU udvides mod øst. Vi snakker meget om den skærpede konkurrence, men det er småt med tiltag, der væsentligt ruste os til at tage kampen op. Der behøver jo ikke at ske de store forskydninger i markedet, før korthuset ramler sammen; se nu, hvad der sker med USA. Falder prisen på svin for eksempel bare to kroner pr. kilo eller udbryder der, og det håber jeg selvfølgelig ikke, sygdomme i besætningerne, så har et dybt forgældet landbrug næsten intet at stå imod med. Det siger sig selv.

I nær fremtid vil kultur- og egnsudviklingsproblemer, politiske målsætninger og udvikling i landdistrikterne være udskilt fra erhvervets lovgivning på EU-plan. Der kommer vandtætte skotter mellem erhvervs- og kulturhensyn. Det bør vi i Danmark tage til efterretning, når vi behandler dansk landbrugs strukturudvikling. Intet taler for, at det højeffektive danske landbrug i væsentlig grad kan hente penge i den samme kasse som f.eks. den østrigske bjergbonde.

Dansk landbrug står over for store udfordringer i den nærmeste fremtid. Løsninger på de